

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	9Cdo/87/2024
Identifikačné číslo spisu:	4111219564
Dátum vydania rozhodnutia:	06.05.2025
Meno a priezvisko:	JUDr. Soňa Mesiarkinová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2025:4111219564.3

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobkyne W. S., narodenej XX. P. XXXX, A., F. X. XX, zastúpenej advokátom JUDr. Ľubomírom Schweighoferom, Bratislava, Šafárikovo nám. 2, proti žalovanému PD Hlboká, s.r.o., Nitra, Hlboká 25, IČO: 36 748 919 (pred zmenou obchodného mena a sídla Debt Collector, s.r.o., Mostná 72, Nitra, IČO: 36 748 919), za účasti intervenientky na strane žalovaného P. G. X., narodenej XX. X. XXXX, A., P. XXXX/XX, zastúpenej advokátskou kanceláriou AKMK, s.r.o., Nitra, Farská 30, o určenie, že záložné právo k nehnuteľnostiam nevzniklo, alternatívne, že zaniklo, alternatívne, že neexistuje, vedenom na Okresnom súde Nitra pod sp. zn. 9C/133/2011, o dovolaní intervenientky na strane žalovaného proti rozsudku Krajského súdu v Nitre sp. zn. 5Co/100/2022 z 23. novembra 2023, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Nitre sp. zn. 5Co/100/2022 z 23. novembra 2023 vo výrokoch o nároku na náhradu trov konania z r u š u j e a v e c m u v r o z s a h u z r u š e n i a v r a c i a n a d ě a ľ š i e k o n a n i e.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Nitra (ďalej aj „súd prvej inštancie“ alebo „okresný súd“) v poradí druhým rozsudkom z 31. marca 2022 č. k. 9C/133/2011-867 návrh žalovaného na prerušenie konania zamietol (I. výrok), určil, že záložné právo zriadené na základe Zmluvy o zriadení záložného práva k nehnuteľnostiam č. 34/334023-3, označenej ako dodatok č. 1 k Úverovej zmluve č. 334023-3 z 24. septembra 1992, v prospech žalovaného viazuje na nehnuteľnostiach nachádzajúcich sa v kat. úz. I., obec A., okres A., zapísané na LV č. XXX v katastri nehnuteľností vedenom Okresným úradom Nitra, katastrálnym odborom ako pozemok registra „C“ parc. č. XXX/X - záhrada o výmere 353 m², pozemok registra „C“ parc. č. XXX/X - zastavaná plocha a nádvorie o výmere 146 m² a stavba - rodinný dom súp. č. XXX postavená na pozemku parc. č. XXX/X, neexistuje (II. výrok), vo zvyšnej časti žalobu zamietol (III. výrok). Okresný súd vychádzal z právneho posúdenia podľa § 387 ods. 1, 2, § 388 ods. 1, § 391 ods. 1, § 394 ods. 1, § 397, § 405 ods. 1, 2, § 408 ods. 1 zákona č. 513/1991 Zb. Obchodného zákonníka v znení neskorších predpisov (ďalej aj „ObZ“), § 100 ods. 2 a § 151 zákona č. 40/1964 Zb. Občianskeho zákonníka v znení neskorších predpisov (ďalej len „OZ“), § 137 písm. c/, § 162 ods. 1 a § 164 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilného sporového poriadku v znení neskorších predpisov (ďalej aj „CSP“).

1.1. V rámci merita veci sa okresný súd zaoberal vznesenou námietkou premlčania žalobkyne, ako aj

tým, či právo zriadené podľa záložnej zmluvy sa vzťahovalo aj na záväzok na vrátenie plnenia po odstúpení od zmluvy, resp. či došlo k jeho zániku v zmysle odstúpenia od zmluvy. Vykonaným dokazovaním mal súd za preukázané, že pohľadávka žalovaného z titulu úverovej zmluvy je premlčaná. V danom prípade premlčacia doba pre výkon záložného práva začala plynúť dňom omeškania so splatením pohľadávky titulom odstúpenia od Úverovej zmluvy č. 31/334023-3, t. j. dňom 8. decembra 1995, resp. ešte skôr, a to ku dňu omeškania so splácaním jednotlivých splátok v zmysle predmetnej úverovej zmluvy. Vzhľadom na ust. § 100 ods. 2 OZ, podľa ktorého sa záložné právo nepremlí skôr než ním zabezpečená pohľadávka, sa v tomto prípade záložné právo zriadené Záložnou zmluvou z 24. septembra 1992 premlčalo spolu s premlčaním pohľadávky, t. j. najneskôr dňa 8. decembra 2005, kedy došlo k uplynutiu absolútnej 10 ročnej premlčacej doby vo vzťahu k záväzku zabezpečeného predmetným záložným právom. Premlčaním záložného práva stráca žalovaný ako záložný veriteľ možnosť domáhať sa uspokojenia zo zálohu a ďalšia existencia záložného práva po dovolaní sa premlčania nemá žiaden zmysel, pretože takéto záložné právo je nerealizovateľné.

1.2. O náhrade trov konania rozhodol súd prvej inštancie (IV. výrok) aplikujúc § 255 ods. 1 CSP tak, že žalobkyni priznal náhradu trov konania v rozsahu 100 % voči žalovanému a intervenientke formou spoločnou a nerozdielnou. Žalobkyňa bola v spore úspešná v časti jedného alternatívneho petitu, v spore mala plný úspech vzhľadom na vznesenú námietku premlčania.

2. Krajský súd v Nitre (ďalej aj „odvolací súd“) rozsudkom č.k. 5Co/100/2022-921 z 23. novembra 2023 rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutom II. a IV. výroku potvrdil (I. výrok). Odvolanie žalovaného proti výroku I. odmietol (II. výrok). Žalobkyni voči žalovanému a intervenientke na strane žalovaného priznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100 % spoločne a nerozdielne (III. výrok).

2.1. V odôvodnení rozhodnutia odvolací súd konštatoval vecnú správnosť rozhodnutia okresného súdu a uviedol, že okresný súd správne konštatoval, že existencia záložného práva po dovolaní sa jeho premlčania vrátane pohľadávky, ktorú zabezpečuje, nemá žiadny zmysel, pretože takéto záložné právo je nevykonateľné a ani neexistuje.

2.2. Odvolací súd považoval za vecne správne rozhodnutie súdu prvej inštancie aj v časti výroku, ktorým súd prvej inštancie žalobkyni priznal náhradu trov konania v rozsahu 100 % voči žalovanému a intervenientke vystupujúcej na strane žalovaného formou spoločnou a nerozdielnou, nakoľko žalovaný a intervenientka na jeho strane v konečnom dôsledku úspešní v konaní neboli, pričom súd zdôraznil, že intervenientka vstúpila do konania na základe vlastného rozhodnutia.

3. Proti rozsudku odvolacieho súdu voči výroku o náhrade trov konania podala intervenientka na strane žalovaného (ďalej aj „dovolateľka“) dovolanie, ktoré odôvodnila § 420 písm. f) a § 421 ods. 1 písm. b) CSP. Navrhla, aby dovolací súd zrušil rozhodnutie odvolacieho súdu vo výroku o trovách konania a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Považovala odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu za nedostatočné a nepreskúmateľné, a teda arbitrárne. Okresný a ani odvolací súd neposkytol intervenientke vysvetlenie a zdôvodnenie, prečo bola zaviazaná na náhradu trov konania spolu so žalovaným formou spoločnou a nerozdielnou. Absencia odôvodnenia rozhodnutia je absolútne neprípustná a v hrubom rozpore so základným právom každého subjektu, t.j. aj intervenienta ako subjektu sporového konania sui generis, na spravodlivý proces. V zmysle ust. § 421 ods. 1 písm. b) položila intervenientka otázku, či má byť intervenient, ktorý v tomto konaní netvoril nerozlučné spoločenstvo so stranou, na ktorej vystupoval, zaviazaný s touto stranou na náhradu trov konania spoločne a nerozdielne? Dovolateľka v týchto súvislostiach uviedla, že bolo povinnosťou súdu vyriešiť právnu otázku, či tvorí intervenientka spolu so žalovaným, na strane ktorého v konaní vystupovala, nerozlučné spoločenstvo. Podľa názoru dovolateľky netvorí spolu so žalovaným nerozlučné spoločenstvo podľa § 77 CSP, keďže medzi ním a žalovaným nejde o také spoločné práva alebo povinnosti, že by sa rozsudok mal vzťahovať na každého z nich, rozsudok vo veci samej sa na ňu nevzťahoval, mala len právny záujem na výsledku konania. Pri rozhodovaní o nároku na náhradu trov konania súd nemôže založiť svojím rozhodnutím solidaritu, pokiaľ nevyplýva z hmotného práva.

4. Žalobkyňa v podanom vyjadrení k dovolaniu intervenientky uviedla, že dovolanie intervenientky v zmysle ust. § 357 písm. a) až n) CSP s poukazom na ust. § 421 ods. 1 písm. b) nie je prípustné. Podľa

názoru žalobkyne je podané dovolanie len teoretický elaborát, ktorého obsahom sú všeobecné a vágne tvrdenia, dovolateľka nenamietala žiadne konkrétne vady a pochybenia odvolacieho súdu a ani súdu prvej inštancie, ktoré by vážnym spôsobom narušali jej právo na spravodlivý proces. Pokiaľ dovolateľka namietala skutočnosť, že bola zaviazaná na náhradu trov konania so žalovaným spoločne a nerozdielne, je vhodné zdôrazniť, že intervenientka má možnosť tieto skutočnosti efektívne namietat v rámci regresného vyrovnania vzájomného vzťahu medzi ňou a žalovaným pri samotnom rozvrhu úhrady trov konania, ktorá je primárne vecou dohody medzi oboma solidárne zaviazanými sporovými stranami.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“, „NS SR“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) intervenientka na strane žalovaného zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie je dôvodné.

6. Dovolanie je mimoriadny opravný prostriedok. Mimoriadnej povahy dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu-ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

7. Podľa § 420 CSP dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu, c/ strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, a/alebo f/ súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

8. K posúdeniu dôvodnosti dovolania (či dovolateľom napadnuté rozhodnutie skutočne spočíva na nesprávnom právnom posúdení) môže dovolací súd pristúpiť len po prijatí záveru o prípustnosti dovolania. Právna úprava dovolacieho konania obsiahnutá v CSP dôsledne odlišuje prípustnosť a dôvodnosť dovolania. Pokiaľ by dovolací súd nebral do úvahy absenciu náležitostí prípustnosti dovolania a napriek tomu by pristúpil aj k posúdeniu dôvodnosti dovolania, uskutočnil by procesne neprípustný dovolací prieskum, priečiaci sa nielen koncepcii právnej úpravy dovolania a dovolacieho konania zvolenej v CSP, ale aj cieľu sledovanému ustanovením § 421 ods. 1 CSP. Postup dovolacieho súdu by v takom prípade porušil základné právo na súdnu ochranu toho, kto stojí na opačnej procesnej strane (rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ÚS SR“) sp. zn. II. ÚS 172/03).

9. Dovolací súd najskôr považoval za potrebné vyjadriť sa k tomu, či je dovolanie podané oprávnenou osobou. Dovolací súd sa stotožnil s názorom odvolacieho súdu, že intervenientka na strane žalovaného s ním tvorí nerozlučné procesné spoločenstvo s poukazom na ustanovenie § 84 CSP, z ktorého vyplýva, že ak z osobitného predpisu vyplýva, že rozsudok je pre intervenienta záväzný, tvoria intervenient spolu so stranou, na ktorej vystupuje, nerozlučné spoločenstvo podľa § 77 CSP. Subjektívnu záväznosť rozsudku upravuje v ustanovení § 228 ods. 1 CSP, podľa ktorého výrok právoplatného rozsudku je záväzný pre strany a pre tých, ktorí sa stali právnymi nástupcami strán po právoplatnosti rozsudku, ak nie je ustanovené inak. Uvedené ustanovenie tak odkazuje na určité výnimky, kedy sa záväznosť rozsudku nevzťahuje len na strany konania ale aj na iné subjekty, ktorými môže byť aj intervenient. Jedná sa aj o situáciu uvedenú v § 228 ods. 2 CSP, podľa ktorého výrok právoplatného rozsudku o určení vecného práva k nehnuteľnostiam (právo vlastnícke, držba, vecné bremeno, záložné právo, predkupné právo za predpokladu, že bolo dohodnuté ako právo vecné). Pôjde teda o výrok právoplatného rozsudku o existencii či neexistencii tohto vecného práva ku konkrétnej nehnuteľnosti, ktorý je záväzný aj pre osobu, ktorej sa týka návrh na povolenie vkladu vecného práva k nehnuteľnosti,

ak bol návrh podaný v čase, keď v katastri nehnuteľností bola zapísaná poznámka o súdnom konaní. Intervenientka splnila aj podmienku podľa ustanovenia § 82 CSP, keď procesným úkonom oznámila svoj vstup do konania na strane žalovaného a náležitým spôsobom odôvodnila a preukázala svoj právny záujem na výsledku konania. S poukazom na ustanovenie § 425 CSP treba intervenientku na strane žalovaného považovať za oprávnenú osobu na podanie dovolania.

10. V prejednávanom prípade je predmetom dovolacieho prieskumu rozhodnutie odvolacieho súdu v časti výroku o nároku na náhradu trov konania. Rozhodovacia prax dovolacieho súdu sa ustálila v závere, že za rozhodnutie, ktorým sa konanie pred odvolacím súdom o danej otázke končí, možno považovať aj rozhodnutie odvolacieho súdu, ktorým rozhodol o nároku na náhradu trov konania s konečnou platnosťou, preto je preskúmateľné v dovolacom konaní v zmysle § 420 CSP. Prípustnosť dovolania proti rozhodnutiu odvolacieho súdu o náhrade trov konania pre existenciu vady v zmysle § 420 písm. f) CSP konštatoval dovolací súd v uznesení Veľkého senátu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 29. septembra 2021 sp. zn. 1VOBdo/2/2021: „Rozhodnutím, ktorým sa konanie pred odvolacím súdom o danej otázke končí pre účely posudzovania väd zmätočnosti v zmysle § 420 CSP, je aj rozhodnutie, ktorým odvolací súd rozhodol s konečnou platnosťou o odvolaní proti výroku o náhrade trov konania“. Obdobný názor vyslovil aj v ďalších svojich rozhodnutiach (sp.zn. 4Cdo/155/2020, 2Cdo/89/2020, 9Cdo/68/2021). Pokiaľ ide o prípustnosť dovolania proti rozhodnutiu o nároku na náhradu trov konania dovolací súd poukazuje aj na závery vyslovené Ústavným súdom Slovenskej republiky v uznesení z 17. septembra 2019 č. k. I. ÚS 387/2019-26, v uznesení z 15. augusta 2018 sp. zn. I. ÚS 275/2018 a na tie odkazuje.

11. V danom prípade dovolateľka prípustnosť dovolania vyvodzovala (aj) z ustanovenia § 420 písm. f) CSP, v zmysle ktorého je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

12. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle tohto ustanovenia treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zákonnému, ale aj ústavnému procesnoprávnemu rámcu, a ktoré tak zároveň znamená aj porušenie ústavne zaručených procesných práv spojených s uplatnením súdnej ochrany práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie veci za prítomnosti strany sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a na rozhodnutie o riadne uplatnenom nároku spojené so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutia spravodlivosti). Z práva na spravodlivé súdne konanie vyplýva povinnosť všeobecného súdu zaoberať sa účinne námietkami, argumentmi a dôkaznými návrhmi strán (avšak) s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie vo veci (I. ÚS 46/05). Z uvedeného potom vyplýva, že k porušeniu práva na spravodlivý proces v zmysle ustanovenia § 420 písm. f) CSP môže dôjsť aj nepreskúmateľnosťou napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu (I. ÚS 105/06, III. ÚS 330/2013, či rozhodnutia NS SR sp.zn.4Cdo/3/2019, sp.zn. 8Cdo/152/2018, bod 26, sp.zn.5Cdo/57/2019, bod 9, 10, sp.zn.9Cdo/248/2021) alebo prekvapivosťou rozhodnutia, či rôznymi závažnými deficitmi v dokazovaní.

13. Dovolací súd dospel k záveru, že rozsudok odvolacieho súdu vo vzťahu k výrokom o náhrade trov konania nespĺňa kritériá pre odôvodňovanie rozhodnutí v zmysle § 220 ods. 2 CSP. Odvolací súd, ak sa v celom rozsahu stotožnil s odôvodnením napadnutého rozhodnutia, sa môže obmedziť vo svojom odôvodnení len na skonštatovanie správnosti dôvodov napadnutého rozhodnutia, prípadne doplniť na zdôraznenie správnosti napadnutého rozhodnutia ďalšie dôvody (§ 387 ods. 2 CSP), avšak v odôvodnení svojho rozhodnutia sa musí zaoberať a vysporiadať s podstatnými tvrdeniami uvedenými v odvolaní (§ 387 ods. 3 CSP). V posudzovanej veci odvolací súd potvrdil rozhodnutie súdu prvej inštancie vo výroku o nároku na náhradu trov konania a záverom odôvodnenia rozhodnutia uviedol, že „ako vecne správny s poukazom na ust. § 387 ods. 1 CSP bolo potrebné odvolacím súdom vyhodnotiť aj napadnutý výrok o náhrade trov konania vo vzťahu k intervenientovi vystupujúcemu na strane žalovaného, ktorý sa formou

spoločnou a nerozdielnou na strane obidvoch týchto subjektov odvíja od zásady úspešnosti v konaní, pričom žalovaný a intervenient na jeho strane v konečnom dôsledku úspešní v konaní (spore) neboli, a preto sú povinní znášať spoločne a nerozdielne náhradu trov konania voči úspešnej žalobkyni. Pokiaľ ide o P. X., táto v pozícii intervenienta v tomto spore vystupuje na základe vlastného rozhodnutia.“ Nielen odvolací súd ale aj súd prvej inštancie rozhodnutie o trovách konania odôvodnil stroho, len s poukazom na ustanovenie § 255 ods. 1 CSP. Odvolací súd nevzal do úvahy namietané skutočnosti v odvolaní (resp. sa s nimi nevysporiadal), čím založil vadu zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f) CSP. Dovolací súd uzatvára, že rozsudok odvolacieho súdu v časti napadnutej dovolaním je nedostatočne odôvodnený v rozsahu porušujúcim právo dovolateľky na spravodlivý proces.

14. Ako obiter dictum dovolací súd uvádza, že aj právna teória zastáva názor, že pri rozhodovaní o nároku na náhradu trov konania nemôže súd svojím rozhodnutím založiť solidaritu, pokiaľ nevyplyva z hmotného práva a nemôže subjektom vnútiť rozvrhový regres. V prípade procesného spoločenstva sú subjekty v prípade neúspechu povinné na náhradu trov konania podľa pomeru účasti vo veci.

15. Vychádzajúc z vyššie uvedenej argumentácie dovolací súd uvádza, že dovolanie podľa § 420 písm. f) CSP je potom nielen prípustné, ale aj dôvodné a je potrebné napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu v dovolaní napadnutej časti zrušiť (§ 449 ods. 1 CSP) a vec mu vrátiť na ďalšie konanie (§ 450 CSP). Odvolací súd v ďalšom konaní svoje rozhodnutie riadne odôvodní tak, aby obsahová (materiálna) náplň jeho rozhodnutia založila nielen jeho zrozumiteľnosť, ale aj všeobecnú interpretačnú presvedčivosť s tým, že osobitnú pozornosť bude odvolací súd venovať rozhodujúcim argumentom dovolateľky.

16. Ak je dovolanie dôvodné, dovolací súd napadnuté rozhodnutie zruší (§ 449 ods. 1 CSP). Ak dovolací súd zruší napadnuté rozhodnutie, môže podľa povahy veci vrátiť vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, zastaviť konanie, prípadne postúpiť vec orgánu, do ktorého právomoci patrí (§ 450 CSP). Najvyšší súd v súlade s týmito ustanoveniami zrušil výroky rozsudku odvolacieho súdu o trovách konania a vec mu vrátil na ďalšie konanie, majúť za to, že náprava zrušením len rozhodnutia odvolacieho súdu je v tomto prípade možná i postačujúca (§ 449 ods. 2 CSP).

17. Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP). O trovách dovolacieho konania preto rozhodne odvolací súd.

18. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.